Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
GERARDA HOGANA
przedstawiona w dniu 25 marca 2021 r.[1]

Sprawa C-768/19

Bundesrepublik Deutschland
przeciwko
SE,
przy udziale:
Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny, Niemcy)]

Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Ochrona międzynarodowa – Ochrona uzupełniająca – Dyrektywa 2011/95/UE – Artykuł 2 lit. j) tiret trzecie – Prawo do ochrony uzupełniającej przysługujące na podstawie prawa krajowego osobie dorosłej jako rodzicowi małoletniego, który nie pozostaje w związku małżeńskim i jest beneficjentem ochrony uzupełniającej – Miarodajna data dokonania oceny statusu „małoletniego”

I. Wprowadzenie

1. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym z dnia 15 sierpnia 2019 r., złożony przez Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny, Niemcy), który wpłynął do sekretariatu Trybunału w dniu 18 października 2019 r., dotyczy wykładni art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony[2], a także art. 7 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”). Podniesiono w nim ponownie dość kłopotliwe kwestie dotyczące odpowiednich terminów, które powinny regulować wnioski o łączenie rodzin wynikające z przyznania ochrony międzynarodowej innym członkom rodziny.

[1] Język oryginału: angielski.
[2] Dz.U. 2011, L 337, s. 9.

2. Wniosek złożono w ramach sporu między SE a Bundesrepublik Deutschland (Republiką Federalną Niemiec) w przedmiocie odmówienia przez Republiką Federalną Niemiec udzielenia SE ochrony uzupełniającej jako rodzicowi małoletniego, który nie pozostaje w związku małżeńskim i jest beneficjentem ochrony uzupełniającej w tym państwie członkowskim (syna SE).

3. Aby możliwe było uznanie SE i jego syna za „członków rodziny" w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95, syn SE musi być między innymi małoletni i nie pozostawać w związku małżeńskim [3]. Republika Federalna Niemiec odmówiła udzielenia SE ochrony uzupełniającej na tej podstawie, że choć SE wystąpił z wnioskiem o udzielenie azylu w tym państwie członkowskim, gdy jego syn był małoletni, to formalny wniosek o udzielenie azylu w tym państwie członkowskim złożył dzień po tym, jak jego syn osiągnął pełnoletność.

4. W niniejszym wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym do Trybunału zwrócono się między innymi o ustalenie, jaki moment należy wziąć pod uwagę w celu dokonania oceny, czy osoba kwalifikująca się do otrzymania ochrony (w niniejszej sprawie syn SE) jest „małoletnia" w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95.

5. Rozważania w przedmiocie tych kwestii należy jednak poprzedzić określeniem istotnych przepisów prawnych i okoliczności faktycznych postępowania głównego.

II. Ramy prawne

A. Prawo Unii

1. Dyrektywa 2011/95

6. Artykuł 1 dyrektywy 2011/95, zatytułowany „Cel", stanowi:

„Celem niniejszej dyrektywy jest określenie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony".

7. Artykuł 2 dyrektywy 2011/95, zatytułowany „Definicje", stanowi:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[…]

j) »członkowie rodziny« oznaczają, o ile rodzina istniała już w kraju pochodzenia, niżej wymienionych członków rodziny beneficjenta ochrony międzynarodowej, którzy przebywają w tym samym państwie członkowskim w związku z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej:

   – […],

[3] Kryterium to jest bezsprzecznie spełnione w niniejszym postępowaniu.

– […],

– ojciec, matka lub inny dorosły odpowiedzialny za beneficjenta ochrony międzynarodowej z mocy prawa danego państwa członkowskiego lub z mocy stosowanej w danym państwie członkowskim praktyki, jeżeli beneficjent jest małoletni i nie pozostaje w związku małżeńskim;

k) »małoletni« oznacza obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który nie ukończył 18 lat;

[…]".

8. Artykuł 3 dyrektywy 2011/95, zatytułowany „Korzystniejsze normy", stanowi:

„Państwa członkowskie mogą wprowadzać lub utrzymywać korzystniejsze normy pozwalające określić, kto może zostać zakwalifikowany jako uchodźca lub osoba potrzebująca ochrony uzupełniającej, oraz pozwalające określić zakres ochrony międzynarodowej, pod warunkiem że normy te będą zgodne z niniejszą dyrektywą".

9. Artykuł 23 dyrektywy 2011/95, zatytułowany „Utrzymanie jedności rodziny", stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają możliwość utrzymania jedności rodziny.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby członkowie rodziny beneficjenta ochrony międzynarodowej, którzy osobiście nie kwalifikują się do otrzymania takiej ochrony, zostali uprawnieni do ubiegania się o świadczenia, o których mowa w art. 24–35, zgodnie z krajowymi procedurami i w zakresie odpowiednim do osobistego statusu prawnego danego członka rodziny.

[…]".

10. Artykuł 24 dyrektywy 2011/95, zatytułowany „Zezwolenia na pobyt", stanowi:

„[…]

2. Tak szybko jak to możliwe po udzieleniu ochrony międzynarodowej państwa członkowskie wydają beneficjentom pomocy uzupełniającej i członkom ich rodziny zezwolenie na pobyt, które musi być ważne przez co najmniej rok i w odniesieniu do którego istnieje możliwość przedłużenia na co najmniej dwa lata, o ile nie sprzeciwiają się temu ważne względy bezpieczeństwa narodowego lub porządku publicznego".

2. Dyrektywa 2013/32/UE

11. Artykuł 6 dyrektywy 2013/32/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej [4], zatytułowany „Dostęp do procedury", ma następujące brzmienie:

„1. Gdy osoba występuje z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej do organu, który zgodnie z prawem krajowym jest właściwy do rejestrowania takich wniosków, rejestracja odbywa się nie później niż trzy dni robocze po wystąpieniu z takim wnioskiem.

Jeżeli wystąpiono z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej do innych organów mogących przyjmować takie wnioski, ale [które] nie są właściwe do ich rejestrowania zgodnie z prawem krajowym, państwa członkowskie zapewniają dokonanie rejestracji nie później niż sześć dni roboczych po wystąpieniu z takim wnioskiem.

[…]

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby osoba, która wystąpiła z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej, miała rzeczywistą możliwość jak najszybszego złożenia wniosku. W przypadku gdy wnioskodawca nie składa swojego wniosku, państwa członkowskie mogą stosować odpowiednio art. 28.

3. Bez uszczerbku dla ust. 2 państwa członkowskie mogą wymagać, aby wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej były składane osobiście lub w wyznaczonym miejscu.

4. Niezależnie od ust. 3 wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej uznaje się za złożony w momencie, gdy formularz przedłożony przez wnioskodawcę lub – w przypadku gdy przewiduje to prawo krajowe – urzędowe sprawozdanie dotrą do właściwych organów danych państw członkowskich.

[…]".

B. Prawo niemieckie

12. Paragraf 13 Asylgesetz [5] (ustawy o azylu, zwanej dalej „AsylG") stanowi:

„(1) Wniosek o udzielenie azylu występuje w sytuacji, gdy z wyrażonej na piśmie, ustnie lub w inny sposób woli cudzoziemca można wnioskować, że zwraca się on o ochronę na terytorium Republiki Federalnej Niemiec przed prześladowaniem politycznym lub że ubiega się on o ochronę przed wydaleniem lub innego rodzaju powrotem przymusowym do innego państwa, w którym grozi mu prześladowanie w rozumieniu § 3 ust. 1 lub poważna krzywda w rozumieniu § 4 ust. 1.

[…]".

[4] Dz.U. 2013, L 180, s. 60.

[5] BGB1. 2008 I, s. 1798, w wersji wskazanej przez sąd odsyłający.

13. Paragraf 14 AsylG stanowi:

„(1) Wniosek o udzielenie azylu składa się w zewnętrznej jednostce Bundesamt przyporządkowanej do ośrodka recepcyjnego odpowiedzialnego za przyjęcie cudzoziemca […].

[…]”.

14. Paragraf 26 AsylG stanowi:

„[…]

(2) Dziecko osoby uprawnionej do azylu, które nie pozostaje w związku małżeńskim i jest małoletnie w chwili złożenia wniosku o udzielenie azylu, uznaje się na wniosek za uprawnione do azylu, jeżeli uznanie cudzoziemca za osobę uprawnioną do azylu nie podlega zaskarżeniu, a także nie może zostać cofnięte ani odwołane.

(3) Rodziców niepozostającego w związku małżeńskim małoletniego, który jest uprawniony do azylu, lub inną osobę dorosłą w rozumieniu art. 2 lit. j) dyrektywy [2011/95] uznaje się na wniosek za osobę uprawnioną do azylu, jeżeli:

1. uzyskanie statusu osoby uprawnionej do azylu nie podlega zaskarżeniu,

2. rodzina w rozumieniu art. 2 lit. j) dyrektywy [2011/95] istniała już w państwie, w którym osoba uprawniona do azylu doznaje prześladowań politycznych,

3. przed uzyskaniem statusu osoby uprawnionej do azylu przybyli na terytorium kraju lub złożyli wniosek o udzielenie azylu niezwłocznie po przybyciu,

4. uzyskanie statusu osoby uprawnionej do azylu nie może zostać cofnięte ani odwołane, oraz

5. sprawują opiekę nad osobą uprawnioną do azylu.

Zdanie pierwsze pkt 1–4 stosuje się odpowiednio do niepozostającego w związku małżeńskim rodzeństwa małoletniego uprawnionego do azylu, które jest małoletnie w chwili złożenia przez nie wniosku.

[…]

(5) Przepisy ust. 1–4 stosuje się odpowiednio do członków rodziny, w rozumieniu ust. 1–3, beneficjenta ochrony międzynarodowej. Status uchodźcy lub ochrona uzupełniająca zastępują uprawnienie do azylu […].

[…]”.

15. Paragraf 77 AsylG stanowi:

„(1) W sporach objętych zakresem stosowania niniejszej ustawy sąd opiera się na stanie faktycznym i prawnym istniejącym w chwili ostatniej rozprawy; jeżeli orzeka bez odbycia rozprawy, sąd opiera się na stanie faktycznym i prawnym istniejącym w chwili wydania orzeczenia […].

[…]”.

III. Okoliczności faktyczne postępowania głównego i wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

16. SE wnosi o przyznanie mu statusu osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej na tej podstawie, że jest ojcem małoletniego, który nie pozostaje w związku małżeńskim i posiada taki status. Według własnego oświadczenia SE jest obywatelem afgańskim i ojcem syna urodzonego w dniu 20 kwietnia 1998 r., który w 2012 r. przybył na terytorium Republiki Federalnej Niemiec i w dniu 21 sierpnia 2012 r. złożył tam wniosek o udzielenie azylu [6].

17. Ostateczną decyzją z dnia 13 maja 2016 r. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (federalny urząd ds. migracji i uchodźców, Niemcy, zwany dalej „federalnym urzędem”) oddalił wniosek syna SE o udzielenie azylu. Przyznano mu jednak status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej.

18. Według własnego oświadczenia SE przybył do Republiki Federalnej Niemiec drogą lądową w styczniu 2016 r. W lutym 2016 r. zwrócił się on o udzielenie azylu, a w dniu 21 kwietnia 2016 r. złożył formalny wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej.

19. Federalny urząd oddalił jego wnioski o udzielenie azylu i przyznanie statusu uchodźcy lub statusu osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej oraz wniosek o stwierdzenie, że występują okoliczności zakazujące jego wydalenia na podstawie § 60 ust. 5 i § 60 ust. 7 zdanie pierwsze Aufenthaltsgesetz (niemieckiej ustawy o pobycie).

20. Zaskarżonym wyrokiem Verwaltungsgericht (sąd administracyjny, Niemcy) zobowiązał Republikę Federalną Niemiec do przyznania SE, na podstawie § 26 ust. 5 w związku z § 26 ust. 3 zdanie pierwsze AsylG, statusu osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej jako rodzicowi niepozostającego w związku małżeńskim małoletniego beneficjenta ochrony uzupełniającej.

21. Zdaniem Verwaltungsgericht (sądu administracyjnego) syn SE był wciąż małoletni w miarodajnej w tym względzie chwili złożenia przez SE wniosku o udzielenie azylu. W tym kontekście należy uznać, że wniosek o udzielenie azylu jest złożony z chwilą, gdy właściwy organ uzyskał wiedzę o ubieganiu się o azyl przez osobę zwracającą się o ochronę.

22. W ramach rewizji do sądu odsyłającego Republika Federalna Niemiec stawia zarzut naruszenia § 26 ust. 3 zdanie pierwsze AsylG. Twierdzi ona, że zgodnie z § 77 ust. 1 zdanie pierwsze AsylG dla oceny stanu faktycznego i prawnego sprawy miarodajna jest zasadniczo chwila ostatniej rozprawy przed sądem rozstrzygającym sprawę co do istoty lub – w przypadku jej braku – chwila wydania prawomocnego orzeczenia przez taki sąd. Paragraf 26 ust. 3 AsylG nie zawiera w tym względzie żadnego wyraźnego ustawowego wyjątku. Jego hipoteza oraz struktura przemawiają za tym, że tylko osoba wciąż małoletnia w toku nadawania jej samej odnośnego statusu może wywodzić z niego roszczenie. Utrzymuje ona, że przepis ten służy interesom małoletniej osoby będącej beneficjentem ochrony, które co do zasady pozostają aktualne tak długo, jak długo osoba taka jest małoletnia.

[6] Data 21 sierpnia 2012 r. pojawia się w krajowych aktach sprawy złożonych przez sąd odsyłający w sekretariacie Trybunału. Nie figuruje ona we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, a zatem jej zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego.

23. Republika Federalna Niemiec podnosi ponadto, że nawet jeżeli miarodajne jest posiadanie statusu „małoletniego” w chwili złożenia wniosku o udzielenie azylu przez rodzica, decydującą w tym względzie chwilą nie jest chwila zwrócenia się o azyl w znaczeniu materialnoprawnym (§ 13 AsylG), lecz chwila złożenia formalnego wniosku o udzielenie azylu (§ 14 AsylG). Dla spełnienia wynikającego z § 26 ust. 3 zdanie pierwsze AsylG wymogu złożenia wniosku nie jest wystarczające samo uzyskanie przez właściwy organ – w tym wypadku federalny urząd – wiedzy o zwrócenie się o azyl. Przesłanką nadania rozpatrywanego statusu jest (formalny) wniosek, który może zostać skutecznie złożony jedynie do właściwego organu.

24. W tych okolicznościach Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1. Czy w przypadku osoby ubiegającej się o azyl, która przed uzyskaniem pełnoletności przez jej dziecko współtworzące z nią w państwie pochodzenia rodzinę, któremu to dziecku, w następstwie złożenia przed osiągnięciem pełnoletności wniosku o udzielenie ochrony przyznano, po osiągnięciu pełnoletności, status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej (zwane dalej »beneficjentem ochrony«) przybyła do państwa członkowskiego przyjmującego beneficjenta ochrony i również w tym państwie złożyła wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej (zwanej dalej »osobą ubiegającą się o azyl«), na gruncie regulacji krajowej odwołującej się, w celu przyznania roszczenia o udzielenie ochrony uzupełniającej jako pochodnej statusu prawnego beneficjenta ochrony, do art. 2 lit. j) dyrektywy [2011/95], dla kwestii, czy beneficjent ochrony jest „małoletni” w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy [2011/95] jest miarodajny moment wydania decyzji w przedmiocie wniosku o udzielenie azylu złożonego przez osobę ubiegającą się o azyl, czy też wcześniejszy moment, na przykład moment, w którym:

a) beneficjentowi ochrony nadano status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej,

b) osoba ubiegająca się o azyl złożyła swój wniosek o udzielenie azylu,

c) osoba ubiegająca się o azyl przybyła do przyjmującego państwa członkowskiego lub

d) beneficjent ochrony złożył wniosek o udzielenie azylu?

2. W razie uznania, że

a) miarodajna jest chwila złożenia wniosku o udzielenie azylu:

Czy w takim wypadku należy odwołać się do wyrażonego pisemnie, ustnie lub w inny sposób wniosku o udzielenie ochrony, o którym dowiedział się krajowy organ właściwy dla rozpoznania wniosków o udzielenie azylu (wystąpienie o azyl), czy też do formalnie złożonego wniosku o [udzielenie ochrony międzynarodowej]?

b) miarodajna jest chwila wjazdu osoby ubiegającej się o azyl lub moment wystąpienia przez tę osobę z wnioskiem o udzielenie azylu:

Czy zależy to również od okoliczności, czy w takiej chwili nie orzeczono jeszcze w przedmiocie wniosku o udzielenie ochrony złożonego przez beneficjenta ochrony, któremu status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej przyznano w późniejszym czasie?

3. a) Jakie wymogi należy postawić w sytuacji opisanej powyżej w pytaniu nr 1 dla uznania, że osoba ubiegająca się o azyl jest »członkiem rodziny« (art. 2 lit. j) dyrektywy [2011/95]) przebywającym »w związku z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej w tym samym państwie członkowskim«, w którym przebywa osoba, której udzielono ochrony międzynarodowej i z którym to członkiem rodzina »istniała już w państwie pochodzenia«? Czy w szczególności powyższe zakłada wymóg, aby życie rodzinne pomiędzy beneficjentem ochrony i osobą ubiegającą się o azyl w rozumieniu art. 7 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej zostało podjęte na nowo w przyjmującym państwie członkowskim, czy też wystarczająca jest w tym zakresie sama obecność w tym samym czasie beneficjenta ochrony i osoby ubiegającej się o azyl w przyjmującym państwie członkowskim? Czy rodzic jest również członkiem rodziny, jeżeli wjazd [do przyjmującego państwa członkowskiego] w okolicznościach konkretnego przypadku nie zmierzał do przyjęcia odpowiedzialności w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy [2011/95] za beneficjenta ochrony międzynarodowej, który jest wciąż małoletni i nie pozostaje w związku małżeńskim?

   b) W zakresie, w jakim na pytanie nr 3a należy udzielić odpowiedzi, że życie rodzinne między beneficjentem ochrony a osobą ubiegającą się o azyl w rozumieniu art. 7 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej musi zostać podjęte na nowo w przyjmującym państwie członkowskim, to czy zależy to od okoliczności, w którym momencie dochodzi do jego podjęcia na nowo? Czy w tym względzie istotne jest zwłaszcza to, czy życie rodzinne zostało przywrócone w określonym terminie po przybyciu osoby ubiegającej się o azyl, w momencie złożenia wniosku przez osobę ubiegającą się o azyl lub w innym momencie, w którym beneficjent ochrony był wciąż małoletni?

4. Czy status osoby ubiegającej się o azyl jako członka rodziny w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy [2011/95] ustaje wraz z osiągnięciem pełnoletności przez beneficjenta ochrony i związanym z tym ustaniem odpowiedzialności za osobę, która jest małoletnia i nie pozostaje w związku małżeńskim? W przypadku odpowiedzi przeczącej: Czy status członka rodziny (i związane z tym prawa) utrzymuje się po nadejściu takiej chwili bez ograniczenia w czasie, czy też ustaje on po upływie określonego terminu (jeżeli tak, to jakiego?) lub po wystąpieniu określonych zdarzeń (jeżeli tak, to jakich?)?”.

IV. Postępowanie przed Trybunałem

25. Uwagi na piśmie przedstawiły rządy niemiecki i węgierski oraz Komisja Europejska. W dniu 26 maja 2020 r. postępowanie w niniejszej sprawie zostało zawieszone decyzją prezesa Trybunału na podstawie art. 55 § 1 lit. b) regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości do czasu wydania wyroku z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577). Wyrok ten został doręczony sądowi odsyłającemu w niniejszym postępowaniu w celu ustalenia, czy zamierza on podtrzymać swój wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Postanowieniem z dnia 19 sierpnia 2020 r., które wpłynęło do sekretariatu Trybunału w dniu 26 sierpnia 2020 r., sąd odsyłający poinformował Trybunał o zamiarze podtrzymania wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Decyzją prezesa Trybunału z dnia 28 sierpnia 2020 r. zawieszenie postępowania w niniejszej sprawie zostało uchylone.

26. Decyzją Trybunału z dnia 10 listopada 2020 r. do rządu niemieckiego zwrócono się o wyjaśnienie różnicy – w szczególności w zakresie procedury, terminów i warunków – jaka istnieje w prawie niemieckim między nieformalnym wnioskiem o udzielenie azylu w rozumieniu § 13 ust. 1 AsylG a formalnym wnioskiem o udzielenie azylu w rozumieniu § 14 ust. 1 tej ustawy. Rząd niemiecki udzielił odpowiedzi na to pytanie w dniu 14 grudnia 2020 r.

27. Decyzją Trybunału z dnia 10 listopada 2020 r. zainteresowane strony zostały na podstawie art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wezwane do przedstawienia uwag w przedmiocie ewentualnych konsekwencji, jakie mogą wypływać z wyroku z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577) dla celów odpowiedzi, jakiej należy udzielić w szczególności na pierwsze pytanie prejudycjalne w niniejszym postępowaniu. Rząd węgierski i Komisja przedstawiły swoje uwagi w tym względzie.

V. Właściwość Trybunału

28. Rząd niemiecki zgłosił wątpliwości co do właściwości Trybunału do rozpatrzenia pytań prejudycjalnych. Zdaniem tego rządu pytania prejudycjalne dotyczą wykładni przepisu krajowego, który nie jest narzucony przez prawo Unii i który poprzez swoje brzmienie odsyła do definicji przewidzianych w prawie Unii w art. 2 lit. j) dyrektywy 2011/95 jedynie w odniesieniu do pojęć „innego dorosłego” i „rodziny”.

29. Należy zauważyć, że poprzez swoje pytania sąd odsyłający zmierza do dokonania wykładni art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 i art. 7 karty. W pytaniach tych nie poczyniono żadnego odniesienia do prawa krajowego.

30. Z odesłania prejudycjalnego wynika jednak, że SE domaga się ochrony międzynarodowej jako członek rodziny (rodzic małoletniego i niepozostającego w związku małżeńskim dziecka) na podstawie § 26 ust. 5 w związku z § 26 ust. 3 zdanie pierwsze AsylG, a nie na podstawie prawa Unii, w szczególności dyrektywy 2011/95. Wydaje się jednak, że kwestia, czy w miarodajnej chwili syn SE jest małoletnim niepozostającym w związku małżeńskim, a tym samym czy SE jest członkiem rodziny w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95, ma decydujące znaczenie dla określenia statusu SE w prawie krajowym. Wynika to z odniesienia do art. 2 lit. j) dyrektywy 2011/95 zawartego w § 26 ust. 3 AsylG[7].

31. W wyroku z dnia 4 października 2018 r., Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, pkt 68–74) Trybunał zauważył, że dyrektywa 2011/95 nie przewiduje możliwości takiego rozszerzenia statusu uchodźcy lub statusu przyznanego w drodze ochrony uzupełniającej na członków rodziny osoby, której przyznano ten status. Z art. 23 tej dyrektywy wynika bowiem, że przepis ten ogranicza się do nałożenia na państwa członkowskie obowiązku zorganizowania swego prawa krajowego tak, by członkowie rodziny – w rozumieniu art. 2 lit. j) rzeczonej dyrektywy – beneficjenta takiego statusu, którzy osobiście nie kwalifikują się do jego otrzymania, mogli domagać się pewnych świadczeń, obejmujących w szczególności wydanie zezwolenia na pobyt, dostęp do zatrudnienia lub dostęp do edukacji, mających na celu utrzymanie jedności rodziny. Jednakże art. 3 dyrektywy 2011/95 przewiduje, że państwo członkowskie może postanowić – w przypadku udzielenia

[7] Według sądu odsyłającego „wniosek strony skarżącej o udzielenie jej ochrony uzupełniającej jako rodzicowi byłby więc skuteczny w wypadku, gdyby w chwili miarodajnej dla dokonania oceny syn był małoletni w rozumieniu § 26 ust. 3 zdanie pierwsze AsylG, a strona skarżąca sprawowała nad nim opiekę w rozumieniu § 26 ust. 3 zdanie pierwsze pkt 5 AsylG. Paragraf 26 ust. 3 AsylG ma służyć transpozycji art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 […]”. Zobacz pkt 12 i 13 wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

ochrony międzynarodowej członkowi danej rodziny zgodnie z systemem ustanowionym przez tę dyrektywę – o rozszerzeniu tej ochrony na innych członków tej rodziny, pod warunkiem że nie zachodzi w ich przypadku którakolwiek z podstaw wyłączenia określonych w art. 12 tej dyrektywy oraz że ich sytuacja, zważywszy na potrzebę utrzymania jedności rodziny, wpisuje się w logikę ochrony międzynarodowej.

32. Trybunał orzekł również, że przyznanie statusu uchodźcy bądź ochrony uzupełniającej członkom rodziny jako prawa pochodnego, ze względu na potrzebę zachowania jedności rodziny zainteresowanych, wpisuje się w logikę ochrony międzynarodowej, która doprowadziła do nadania tego statusu [8].

33. Z akt sprawy przed Trybunałem wynikałoby, z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający [9], że Republika Federalna Niemiec skorzystała z możliwości zapewnienia, na podstawie art. 3 dyrektywy 2011/95, szerszej ochrony niektórym członkom rodziny, o których mowa w art. 2 lit. j) dyrektywy 2011/95.

34. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunał jest właściwy do orzekania w przedmiocie wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczących przepisów prawa Unii w sytuacjach, w których – nawet jeżeli stan faktyczny sprawy w postępowaniu głównym nie mieścił się bezpośrednio w zakresie stosowania tego prawa – przepisy tego prawa znalazły zastosowanie do sprawy za pośrednictwem prawa krajowego ze względu na zawarte w prawie krajowym odesłanie do ich treści. W takich sytuacjach istnieje bowiem określony interes Unii Europejskiej w tym, by, celem uniknięcia ewentualnych przyszłych rozbieżności w wykładni, przepisy przejęte z prawa Unii były interpretowane w sposób jednolity. Tak więc wykładnia przepisów prawa Unii dokonana przez Trybunał w sytuacjach nieobjętych zakresem stosowania tego prawa jest uzasadniona, gdy przepisy te znalazły zastosowanie do takich sytuacji poprzez prawo krajowe w sposób bezpośredni i bezwarunkowy, w celu zapewnienia identycznego traktowania tych sytuacji i sytuacji objętych zakresem stosowania rzeczonych przepisów [10].

35. Zważywszy, że § 26 ust. 3 AsylG odnosi się konkretnie do pojęcia „rodziny” zgodnie z art. 2 lit. j) dyrektywy 2011/95 i że nic nie wskazuje na to, by ten ostatni przepis nie miał bezpośredniego i bezwarunkowego zastosowania do sytuacji takich jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, wydanie przez Trybunał rozstrzygnięcia w przedmiocie niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym leży wyraźnie w interesie Unii Europejskiej.

36. Uważam zatem, że Trybunał jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na zadane mu pytania prejudycjalne.

[8] Zobacz w tym względzie wyrok z dnia 4 października 2018 r., Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, pkt 73).

[9] W pkt 13 postanowienia odsyłającego sąd odsyłający stwierdził, że § 26 ust. 3 AsylG ma służyć transpozycji art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95. Moim zdaniem wydaje się, z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający, że zakres zastosowania tego przepisu prawa krajowego jest szerszy niż zakres art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 i że przepis krajowy rozszerza, w pewnych okolicznościach, ochronę międzynarodową na członków rodziny.

[10] Wyrok z dnia 7 listopada 2018 r., K i B (C-380/17, EU:C:2018:877, pkt 34–36 i przytoczone tam orzecznictwo). Zobacz także wyrok z dnia 13 marca 2019 r., E. (C-635/17, EU:C:2019:192, pkt 35–37).

VI. W przedmiocie pytań prejudycjalnych

A. W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

1. Uwagi wstępne

37. Poprzez pytania pierwsze i drugie, które można dla wygody rozpatrywać łącznie, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której rodzic (w niniejszej sprawie SE) stara się uzyskać prawo do ochrony uzupełniającej na podstawie prawa krajowego ze statusu osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej przyznanego małoletniemu i niepozostającemu w związku małżeńskim dziecku, jaki moment należy wziąć pod uwagę w celu ustalenia, czy osoba kwalifikująca się do ochrony międzynarodowej – w niniejszej sprawie syn SE – jest „małoletnia" w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 [11].

38. Jak wskazała Komisja w swoich uwagach, odpowiedź na to pytanie jest z punktu widzenia prawa Unii konieczna w celu ustalenia, czy SE jest uprawniony do żądania, zgodnie z art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95, świadczeń określonych w art. 24–35 tej dyrektywy [12].

39. Definicja pojęcia „małoletniego" zawarta w art. 2 lit. k) dyrektywy 2011/95, która odnosi się do „obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który nie ukończył 18 lat", nie jest kwestionowana w postępowaniu głównym.

40. Kwestią sporną jest natomiast miarodajna chwila dla oceny posiadania statusu „małoletniego" przez daną osobę w celu ustalenia, czy dany małoletni i inna osoba są „członkami rodziny" w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95. Zgodnie z art. 2 lit. j) dyrektywy 2011/95 termin „członkowie rodziny" obejmuje, o ile rodzina istniała już w kraju pochodzenia, przebywającego w tym samym państwie członkowskim w związku z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej ojca małoletniego, który nie pozostaje w związku małżeńskim i jest beneficjentem ochrony międzynarodowej.

41. Sąd odsyłający przedstawił Trybunałowi pięć możliwości czasowych, mianowicie:

– data wydania decyzji w przedmiocie wniosku SE o udzielenie azylu (część główna pytania pierwszego);

– data przyznania synowi SE ochrony uzupełniającej [pytanie pierwsze lit. a)];

– data złożenia przez SE wniosku o udzielenie azylu [pytanie pierwsze lit. b)];

[11] Z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, że syn SE był małoletni, gdy SE przybył do Niemiec w styczniu 2016 r. i wystąpił z wnioskiem o udzielenie azylu w lutym 2016 r. Jednakże syn SE osiągnął pełnoletność w dniu 20 kwietnia 2016 r., na dzień przed złożeniem przez SE formalnego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w dniu 21 kwietnia 2016 r. Ponadto w dniu 13 maja 2016 r. syn SE nie był już małoletni, gdy przyznano mu status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej. Sąd odsyłający zauważa, że orzecznictwo krajowe uznaje po części, że – zgodnie z zasadą zawartą w § 77 AsylG – w odniesieniu do posiadania statusu „małoletniego" przez beneficjenta ochrony istotna jest data wydania decyzji w przedmiocie wniosku rodzica o udzielenie azylu. Po części natomiast uznaje się za wystarczające, żeby beneficjent ochrony był wciąż małoletni w chwili złożenia wniosku o udzielenie azylu przez rodzica. W tym względzie najczęściej uzasadnia się to przez odwołanie do przepisów prawa Unii i w odniesieniu do oceny ochrony międzynarodowej rodziców przejmuje się, mimo braku regulacji w tym zakresie, określenie miarodajnej chwili wyraźnie przewidzianej dla pochodnej ochrony międzynarodowej dzieci (zob. § 26 ust. 2 AsylG). Zobacz pkt 16 odesłania prejudycjalnego.

[12] Trybunał nie może wypowiadać się w przedmiocie skutków swojej odpowiedzi na gruncie prawa krajowego, w szczególności w odniesieniu do § 26 ust. 5 w związku z § 26 ust. 3 zdanie pierwsze AsylG. Kwestia ta należy do sądu odsyłającego.

– data przybycia SE do Niemiec [pytanie pierwsze lit. c)]; lub

– data złożenia wniosku o udzielenie azylu przez syna SE [pytanie pierwsze lit. d)].

42. Rząd niemiecki jest zdania, że chwilą miarodajną dla oceny statusu „małoletniego” zgodnie z art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 jest data wydania decyzji w przedmiocie wniosku członka rodziny, który chce dochodzić prawa pochodnego od prawa beneficjenta ochrony.

43. Rząd węgierski uważa, że użycie czasu teraźniejszego w art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 przemawia przeciwko retroaktywnej wykładni statusu „małoletniego”. Stan faktyczny i prawny, na którym opiera się decyzja, powinien podlegać badaniu i ocenie w świetle okoliczności istniejących w chwili wydania decyzji. Odmienna wykładnia w niniejszym postępowaniu oznaczałaby, że władze musiałyby oprzeć swoją decyzję na fikcji, że dana osoba jest nadal małoletnia, podczas gdy okoliczność ta uległa zmianie. Taka fikcja nie może wynikać z treści dyrektywy 2011/95 ani z jej celów i byłaby sprzeczna z zasadą pewności prawa. Według tego rządu chwilą miarodajną jest data wydania decyzji w przedmiocie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego przez członka rodziny beneficjenta ochrony międzynarodowej.

44. Komisja uważa natomiast, że art. 2 lit. j) tiret trzecie i art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 należy interpretować w ten sposób, że obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który w chwili złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w państwie członkowskim nie miał ukończonych 18 lat, lecz który w trakcie postępowania stał się pełnoletni i któremu następnie przyznano status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej, uznaje się za „małoletniego” do celów art. 2 lit. j) tiret trzecie, jeżeli jego ojciec przybył na terytorium tego samego państwa członkowskiego zanim beneficjent ochrony osiągnął pełnoletność i złożył wniosek, o którym mowa w art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95, w rozsądnym terminie od dnia, w którym beneficjent ochrony został za takiego uznany.

2. Wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248)

45. Z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jasno wynika, że różne możliwości czasowe przedstawione przez sąd odsyłający były inspirowane, przynajmniej częściowo, wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) [13]. Przybliżę zatem nieco stan faktyczny i orzeczenie w tej sprawie w celu lepszego zrozumienia różnych możliwości czasowych przedstawionych przez sąd odsyłający.

46. Sprawa zakończona wydaniem wyroku z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) dotyczyła prawa pozbawionej opieki małoletniej, która wjechała na terytorium Niderlandów i złożyła wniosek o udzielenie azylu, gdy była małoletnia, ale która *po osiągnięciu* pełnoletności uzyskała status uchodźcy i złożyła wniosek o łączenie rodziny w odniesieniu do rodziców.

[13] Zobacz pkt 18 postanowienia odsyłającego.

47. Do Trybunału zwrócono się z pytaniem, czy art. 2 lit. f) [14] dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin [15] należy interpretować w ten sposób, że jako „osobę nieletnią [małoletnią]" w rozumieniu tego przepisu należy zakwalifikować obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który nie ukończył 18 lat w dniu wjazdu na terytorium państwa członkowskiego i w dniu złożenia przez niego wniosku o udzielenie azylu w tym państwie, lecz który w toku procedury azylowej osiągnął pełnoletność i otrzymał następnie status uchodźcy, z mocą wsteczną od dnia złożenia wniosku. Trybunał orzekł, że art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86 w związku z jej art. 10 ust. 3 lit. a) [16] należy interpretować w ten sposób, że jako „osobę nieletnią [małoletnią]" w rozumieniu tego przepisu należy zakwalifikować obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który nie ukończył 18 lat w dniu wjazdu na terytorium państwa członkowskiego i w dniu złożenia przez niego wniosku o udzielenie azylu w tym państwie, lecz który w toku procedury azylowej osiągnął pełnoletność i otrzymał następnie status uchodźcy.

48. Zdaniem Trybunału gdyby prawo do łączenia rodzin na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 miało zależeć od momentu, w którym właściwy organ krajowy przyjmuje formalną decyzję przyznającą status uchodźcy danej osobie, taki sposób wykładni zamiast zachęcać organy krajowe do priorytetowego rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonych przez małoletnich pozostających bez opieki w celu uwzględnienia ich szczególnej wrażliwości, mógłby mieć przeciwny skutek, stojąc na przeszkodzie realizacji celu zamierzonego zarówno w dyrektywie 2013/32, jak i w dyrektywach 2003/86 i 2011/95, polegającego na zapewnieniu, aby zgodnie z art. 24 ust. 2 karty w państwach członkowskich faktycznie uwzględniano najlepszy interes dziecka przy stosowaniu tych dyrektyw [17].

49. Trybunał uznał zatem, że przyjęcie daty złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej jako daty, do której należy się odnieść, aby ocenić wiek uchodźcy dla celów stosowania art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, umożliwia zapewnienie identycznego i przewidywalnego traktowania wszystkich wnioskodawców znajdujących się w takiej samej sytuacji pod względem chronologicznym, gwarantując, iż powodzenie wniosku o łączenie rodziny będzie zasadniczo zależeć od okoliczności związanych z wnioskodawcą, a nie z administracją, takich jak okres rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej lub wniosku o łączenie rodziny. Trybunał stwierdził jednak, że uchodźca, który w momencie złożenia wniosku posiadał status małoletniego pozbawionego opieki, lecz który osiągnął pełnoletność w toku procedury, powinien złożyć wniosek o łączenie rodziny w rozsądnym terminie [18]. W tym względzie Trybunał uznał, że wniosek należy złożyć w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym dany „małoletni" uzyskał status uchodźcy.

[14] Przepis ten przewiduje, że „określenie »osoby nieletnie [małoletnie] pozbawione opieki« oznacza obywateli państwa trzeciego lub bezpaństwowców poniżej osiemnastego roku życia, którzy przybywają na terytorium państw członkowskich bez opieki osoby dorosłej odpowiedzialnej zgodnie z prawem lub zwyczajowo oraz o ile nie są skutecznie objęci opieką takiej osoby, bądź też osoby nieletnie, które są pozostawione bez opieki po wjeździe na terytorium państw członkowskich".

[15] Dz.U. 2003, L 251, s. 12.

[16] Przepis ten zasadniczo przewiduje, że jeżeli uchodźca jest osobą małoletnią pozbawioną opieki, państwa członkowskie zezwalają na wjazd i pobyt do celów łączenia rodziny w przypadku wstępnych pierwszego stopnia w prostej linii.

[17] Zobacz pkt 58 wyroku z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) oraz pkt 36 i 37 wyroku z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577). W pkt 49 wyroku z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) Trybunał zauważył, że ani brzmienie art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86, ani brzmienie art. 10 ust. 3 lit. a) tej dyrektywy same w sobie nie umożliwiają rozstrzygnięcia kwestii będącej przedmiotem odesłania. Trybunał przyjrzał się więc także systematyce i celowi tej dyrektywy. W tym względzie Trybunał uznał, że uzależnienie wskazanego w art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 prawa do łączenia rodziny od momentu, w którym właściwy organ krajowy przyjmie formalną decyzję przyznającą status uchodźcy danej osobie i, w konsekwencji, od szybkości rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej przez ten organ, podważałoby skuteczność (effet utile) tego przepisu i byłoby niezgodne nie tylko z celem tej dyrektywy, jakim jest wspieranie łączenia rodziny i przyznanie w tym względzie szczególnej ochrony uchodźcom, w szczególności małoletnim bez opieki, lecz także z zasadami równego traktowania i pewności prawa. Zobacz pkt 55 wyroku z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248).

[18] W pkt 50 wyroku z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) Trybunał przypomniał zasadniczo, że art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 ma zastosowanie wyłącznie do łączenia rodzin uchodźców uznawanych przez państwa członkowskie.

3. Wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577)

50. Uważam również, że istotny jest wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577), który wydano w następstwie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w niniejszej sprawie.

51. W owej sprawie do Trybunału zwrócono się między innymi o ustalenie, czy art. 4 ust. 1 akapit pierwszy lit. c) dyrektywy 2003/86 należy interpretować w ten sposób, że datą, do której należy się odnieść w celu ustalenia, czy obywatel państwa trzeciego lub uchodźca niepozostający w związku małżeńskim jest „nieletnim [małoletnim] dzieckiem" w rozumieniu tego przepisu, jest data złożenia wniosku o zezwolenie na wjazd i pobyt do celów łączenia rodzin w odniesieniu do małoletnich dzieci, czy też data rozstrzygnięcia tego wniosku przez właściwe organy tego państwa członkowskiego, w odpowiednim przypadku w wyniku zaskarżenia decyzji o odrzuceniu takiego wniosku.

52. Trybunał stwierdził w sposób jednoznaczny w pkt 36 i 37 tego wyroku, że przyjęcie daty, w której właściwy organ danego państwa członkowskiego rozstrzyga w przedmiocie wniosku o zezwolenie na wjazd i pobyt na terytorium tego państwa do celów łączenia rodzin, jako daty, do której należy się odnieść w celu dokonania oceny wieku wnioskodawcy do celów stosowania art. 4 ust. 1 akapit pierwszy lit. c) dyrektywy 2003/86, nie byłoby zgodne ani z celami tej dyrektywy, ani z wymogami wynikającymi z art. 7 i art. 24 ust. 2 karty, ponieważ właściwe organy i sądy krajowe nie byłyby zachęcane do priorytetowego rozpatrywania spraw małoletnich z pilnością konieczną do uwzględnienia ich podatności na zagrożenia i mogłyby w ten sposób działać w sposób zagrażający samym prawom tych małoletnich do łączenia rodziny. Trybunał uznał zatem, że art. 4 ust. 1 akapit pierwszy lit. c) dyrektywy 2003/86 należy interpretować w ten sposób, że datą, do której należy się odnieść w celu ustalenia, czy obywatel państwa trzeciego lub uchodźca niepozostający w związku małżeńskim jest małoletnim dzieckiem w rozumieniu tego przepisu, jest data złożenia wniosku o zezwolenie na wjazd i pobyt do celów łączenia rodzin w odniesieniu do małoletnich dzieci, a nie data rozstrzygnięcia tego wniosku przez właściwe organy tego państwa członkowskiego.

4. Zwięzła analiza rozpatrywanych wyroków

53. Jak wskazałem, wyroki z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) oraz z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577) dotyczyły wykładni dyrektywy 2003/86.

54. Na wstępie należy podkreślić, że dyrektywę 2003/86 przyjęto w dniu 22 września 2003 r. Przyjęcie tej dyrektywy nastąpiło zatem około pół roku przed przyjęciem dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych standardów dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub osób, które z innych powodów potrzebują ochrony międzynarodowej, oraz zakresu przyznanej ochrony[19]. Dyrektywa 2004/83, którą następnie zastąpiono dyrektywą 2011/95, po raz pierwszy wprowadziła do prawa Unii pojęcie statusu osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej. Chronologia ta służy wyjaśnieniu, dlaczego dyrektywa 2003/86 odnosi się wyłącznie do uchodźców, a nie do obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców korzystających ze statusu osoby potrzebującej ochrony

[19] Dz.U. 2004, L 304, s. 12.

uzupełniającej. O ile prawa członków rodziny uchodźców są w dużej mierze regulowane dyrektywami 2003/86 i 2011/95[20], o tyle pierwsza z tych dyrektyw nie dotyczy praw członków rodziny osób korzystających ze statusu osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej.

55. W pkt 34 wyroku z dnia 13 marca 2019 r., E. (C-635/17, EU:C:2019:192) Trybunał potwierdził bowiem, że wykładni dyrektywy 2003/86 należy dokonywać w ten sposób, że nie ma ona zastosowania do obywateli państw trzecich będących członkami rodziny beneficjenta statusu ochrony uzupełniającej[21].

56. Uważam, że rozwiązanie przyjęte w wyroku z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) w odniesieniu do prawa do łączenia rodziny małoletniego pozbawionego opieki, który korzystał ze statusu uchodźcy na podstawie art. 2 lit. f) i art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, jest pouczające jeśli chodzi o niniejszą sprawę. Analizy zawartej w tamtej sprawie nie można jednak w pełni przenieść na grunt niniejszej sprawy, ponieważ istnieją pewne kluczowe różnice w kwestiach faktycznych i prawnych. W szczególności w sprawie będącej podstawą wyroku z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) to *małoletnie dziecko pozbawione opieki* dążyło do połączenia rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, a nie (jak w niniejszej sprawie) rodzic dążył do połączenia rodziny w odniesieniu do dziecka między innymi na podstawie art. 23 i nast. dyrektywy 2011/95.

57. Ponadto o ile niniejsza sprawa dotyczy kwestii praw rodzica osoby, której przyznano status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej, o tyle sprawa będąca podstawą wyroku z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577) ma również nieco inny charakter, ponieważ dotyczy wykładni art. 4 ust. 1 akapit pierwszy lit. c) dyrektywy 2003/86, który zobowiązuje państwa członkowskie do udzielenia zezwolenia na wjazd i pobyt niepozostających w związku małżeńskim małoletnich dzieci uchodźcy.

5. Zastosowanie orzecznictwa w niniejszej sprawie

58. Należy zauważyć, że art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 nie określa chwili, którą należy wziąć pod uwagę. Prawodawca Unii mógł wprawdzie z korzyścią wyjaśnić tę kwestię, niemniej jednak mimo tego braku nie wynika z tego, że każde państwo członkowskie może jednostronnie określić, jaki moment chce wybrać w celu ustalenia, czy określone osoby są „członkami rodziny" w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95. Do takiego wniosku dochodzę z kilku powodów.

59. Po pierwsze, art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 nie zawiera żadnego odesłania do prawa krajowego ani do państw członkowskich, a po drugie, ani w tym przepisie, ani w żadnym innym przepisie dyrektywy 2011/95 nic nie wskazuje na to, że intencją prawodawcy Unii było pozostawienie każdemu państwu członkowskiemu określenie miarodajnej chwili.

60. W wyrokach z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 41) oraz z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 30) Trybunał przypomniał, że zgodnie z wymogami zarówno jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości, przepisowi prawa Unii, który nie zawiera żadnego wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla celów określenia jego

[20] Zobacz także dyrektywa 2013/32.

[21] Zobacz art. 3 ust. 2 lit. c) dyrektywy 2003/86.

znaczenia i zakresu, należy zwykle nadać w całej Unii Europejskiej autonomiczną i jednolitą wykładnię, co powinno nastąpić z uwzględnieniem w szczególności kontekstu przepisu i celu zamierzonego przez dane uregulowanie.

61. Moim zdaniem art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 należy odczytywać w świetle art. 23 tej dyrektywy, którego ustęp pierwszy stanowi w bardzo jasny i jednoznaczny sposób, że „państwa członkowskie *zapewniają możliwość* utrzymania jedności rodziny" (podkreślenie moje). Ponadto w motywie 16 dyrektywy 2011/95 stwierdza się, że dyrektywa ta nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w karcie, przy czym jej celem jest wspieranie stosowania między innymi art. 7 i 24 karty.

62. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem art. 7 karty, który przyznaje prawo do poszanowania życia prywatnego lub rodzinnego, należy interpretować w świetle obowiązku uwzględnienia nadrzędnego interesu dziecka, o którym mowa w art. 24 ust. 2 tej karty, i zwracając uwagę na potrzebę regularnego utrzymywania przez dziecko osobistych stosunków z obydwojgiem rodziców, o czym mowa w art. 24 ust. 3 karty [22].

63. Z powyższego wynika, że art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 należy interpretować z uwzględnieniem interesu zainteresowanego dziecka i w celu wspierania życia rodzinnego.

64. Uważam, że nie leżałoby to ani w interesie zainteresowanego dziecka, ani w interesie wspierania życia rodzinnego w kontekście postępowania takiego jak w niniejszej sprawie, ani też w istocie nie byłoby to nawet w duchu uzasadnienia wyroków z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) i z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577), gdyby miarodajnym momentem dla oceny statusu „małoletniego na podstawie art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 miała być data rzeczywistego rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku SE o udzielenie azylu [23] lub data przyznania synowi SE ochrony uzupełniającej [24].

65. Z wyroków z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 55) oraz z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577) wynika, że Trybunał nie przewidział uzależnienia prawa wnioskodawcy do życia rodzinnego od szybkości i długości krajowej procedury składania wniosków i wydawania decyzji. Zasada leżąca u podstaw tych dwóch decyzji jest taka, że prawo do złożenia wniosku o łączenie rodziny nie może być uzależnione od incydentalności dat, w których określone decyzje są podejmowane przez osoby trzecie.

66. Moim zdaniem powyższe jest prawdą niezależnie od tego, czy uznanie statusu osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej na podstawie dyrektywy 2011/95 jest aktem deklaratoryjnym, czy też nie. W tym względzie należy zauważyć, że motyw 21 dyrektywy 2011/95 stanowi, iż uznanie statusu uchodźcy jest aktem deklaratoryjnym. W dyrektywie 2011/95 brak jest

[22] Wyrok z dnia 13 marca 2019 r., E. (C-635/17, EU:C:2019:192, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo).

[23] Główna część pytania pierwszego.

[24] Pytanie pierwsze lit. a).

jednak analogicznego motywu odnoszącego się do ochrony uzupełniającej [25]. Niemniej jednak podczas gdy wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) odnosi się do faktu, że uznanie statusu uchodźcy ma charakter deklaratoryjny [26], to Trybunał w tym wyroku podkreślił, że uzależnienie wskazanego w art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 prawa do łączenia rodziny od momentu, w którym właściwy organ krajowy przyjmie formalną decyzję przyznającą status uchodźcy danej osobie i, w konsekwencji, od szybkości rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej przez ten organ, podważałoby skuteczność (effet utile) tego przepisu. Taki stan rzeczy byłby niezgodny nie tylko z celem tej dyrektywy, jakim jest wspieranie łączenia rodziny i przyznanie w tym względzie szczególnej ochrony uchodźcom, w szczególności małoletnim bez opieki, lecz także z zasadami równego traktowania i pewności prawa [27].

67. Podobne podejście Trybunał przyjął w wyroku z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577). Trybunał w swoim uzasadnieniu nie oparł się jednak na deklaratoryjnym charakterze aktu uznającego status uchodźcy, lecz podkreślił również prawa wynikające z art. 7 i art. 24 ust. 2 i 3 karty oraz interesy zainteresowanych dzieci. Trybunał zauważył, że prawo do łączenia rodziny nie powinno być uzależnione od przypadkowych i nieprzewidywalnych okoliczności, które w całości można przypisać właściwym organom i sądom krajowym danego państwa członkowskiego [28].

68. Z akt krajowych przedłożonych Trybunałowi w niniejszym postępowaniu wynikałoby, z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający, że istnieje prawie czteroletnia przerwa między złożeniem przez syna SE wniosku o udzielenie azylu (w dniu 21 sierpnia 2012 r.) a datą przyznania mu ochrony uzupełniającej (w dniu 13 maja 2016 r.). Sąd odsyłający nie przedstawił żadnego wyjaśnienia dotyczącego tak znacznego upływu czasu, o którym mowa. Można by przypuszczać, z zastrzeżeniem zweryfikowania tego przez sąd odsyłający, że może to wynikać z pewnych środków zaskarżenia wniesionych przez syna SE przeciwko odrzuceniu przez federalny urząd jego wniosku o udzielenie azylu. Wystarczy powiedzieć, że procedura azylowa SE jest w toku od 2016 r.

[25] Chociaż brak jest motywu analogicznego do motywu 21 w odniesieniu do ochrony uzupełniającej, uważam, że po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej każdy obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec, który spełnia warunki materialne określone w rozdziale V dyrektywy 2011/95 w celu zakwalifikowania do ochrony uzupełniającej, ma podmiotowe prawo do uznania go za osobę posiadającą status osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej, nawet przed przyjęciem formalnej decyzji w tej sprawie. Ponadto w pkt 32 wyroku z dnia 1 marca 2016 r., Kreis Warendorf i Osso (C-443/14 i C-444/14, EU:C:2016:127) Trybunał zauważył, że motywy 8, 9 i 39 dyrektywy 2011/95 wskazują, że prawodawca Unii zmierzał do ustanowienia jednolitego statusu dla wszystkich beneficjentów ochrony międzynarodowej i że w rezultacie postanowił on przyznać beneficjentom statusu ochrony uzupełniającej takie same prawa i świadczenia, z jakich korzystają uchodźcy, z zastrzeżeniem koniecznych i obiektywnie uzasadnionych odstępstw. W tym względzie nie przewiduje się odstępstwa dotyczącego beneficjentów ochrony uzupełniającej na mocy art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95. Przepis ten odnosi się konkretnie do beneficjenta ochrony międzynarodowej.

[26] Moim zdaniem kwestia deklaratoryjnego statusu uchodźców powstała między innymi dlatego, że art. 3 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2003/86 wyraźnie stanowi, że dyrektywa ta nie ma zastosowania w przypadku, gdy członek rodziny rozdzielonej „ubiega się o uznanie statusu uchodźcy, do którego wniosku jeszcze nie została wydana ostateczna decyzja". Zobacz wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 50). W dyrektywie 2011/95 brak jest analogicznego przepisu.

[27] W pkt 60 wyroku z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248) Trybunał stwierdził, że „przyjęcie daty złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej jako daty, do której należy się odnieść, aby ocenić wiek uchodźcy dla celów stosowania art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, umożliwia zapewnienie identycznego i przewidywalnego traktowania wszystkich wnioskodawców znajdujących się w takiej samej sytuacji pod względem chronologicznym, gwarantując, iż powodzenie wniosku o łączenie rodziny będzie zasadniczo zależeć od okoliczności związanych z wnioskodawcą, a nie z administracją, takich jak okres rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej lub wniosku o łączenie rodziny".

[28] Wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 43). Ponadto kwestionowane w owej sprawie zezwolenie na wjazd i pobyt na podstawie art. 4 ust. 1 akapit pierwszy lit. c) dyrektywy 2003/86 nie jest, jak wskazała Komisja, aktem deklaratoryjnym.

69. Moim zdaniem poza ryzykiem erozji praw [29] zagwarantowanych na podstawie art. 7 i art. 24 karty, byłoby również sprzeczne z art. 47 karty i prawem do skutecznego środka prawnego, gdyby fakt, że od wnioskującego o ochronę międzynarodową wymagano powołania się na środki zaskarżenia przewidziane w art. 46 dyrektywy 2013/32, mógł tym samym powodować sytuację, w której członkowie rodziny utraciliby prawo do utrzymania jedności rodziny i wszystkie wynikające z niego prawa przyznane na podstawie między innymi dyrektywy 2011/95 wskutek upływu czasu, który nieuchronnie powodowały takie spory sądowe i który, jak się wydaje, pozostawał poza kontrolą wnioskodawcy. Taka sytuacja mogłaby w znacznym stopniu utrudnić i zniechęcić w nieuzasadniony sposób do korzystania ze środków zaskarżenia, które mogłyby być dostępne w innym przypadku [30].

70. W tym względzie uważam, że wskazana przez rządy niemiecki i węgierski [31] okoliczność, że art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32 wymaga pełnego rozpatrzenia ex nunc zarówno okoliczności faktycznych, jak i kwestii prawnych przez sąd państwa członkowskiego, do którego wniesiono w pierwszej instancji odwołanie od decyzji w przedmiocie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, nie ma znaczenia przy rozstrzyganiu, między innymi, jaki moment należy wziąć pod uwagę w celu dokonania oceny, czy osoba kwalifikująca się do objęcia ochroną (w niniejszej sprawie syn SE) jest „małoletnim" w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95. Celem art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32 jest zapewnienie, by decyzja właściwego sądu w sprawie ochrony międzynarodowej opierała się na aktualnych okolicznościach faktycznych i prawie [32]. Przepis ten pozostaje bez jakiegokolwiek wpływu na prawo członków rodziny do ubiegania się na podstawie art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 o świadczenia, o których mowa w art. 24–35 tej dyrektywy, ani też na moment, względem którego te prawa są wywodzone.

71. Co się tyczy możliwości czasowej wskazanej w pytaniu pierwszym lit. c), a mianowicie daty, w której SE przybył do Republiki Federalnej Niemiec, art. 2 lit. j) dyrektywy 2011/95 wyraźnie wymaga, by zainteresowani członkowie rodziny „przebywa[li] w tym samym państwie członkowskim w związku z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej" [33]. Aby przepis ten miał zastosowanie, SE musiał zatem przybyć do Republiki Federalnej Niemiec przed osiągnięciem przez jego syna pełnoletności, a syn SE musiał wystąpić o ochronę międzynarodową, gdy był małoletni, zważywszy, że SE dąży do uzyskania praw w tym zakresie.

[29] Zobacz także opinia rzecznika generalnego G. Hogana w sprawie B.M.M. i B.S. (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, EU:C:2020:222, pkt 43).

[30] Zobacz analogicznie wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 53–55).

[31] Rząd niemiecki uważa, że w odniesieniu do warunku, by beneficjent ochrony był „małoletni" w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95, znaczenie ma data wydania decyzji rozstrzygającej w przedmiocie wniosku członka rodziny, który chce dochodzić prawa pochodnego od prawa beneficjenta ochrony. Rząd ten zauważa w szczególności, że z uwagi na to, że art. 46 ust. 3 dyrektywy 2011/95 wymaga pełnej kontroli ex nunc, prawo Unii opiera się na zasadzie, zgodnie z którą decydująca jest sytuacja faktyczna i prawna w dniu kontroli. Przemawia to przeciwko przyspieszeniu miarodajnego momentu, przed datą wydania decyzji, w którym muszą istnieć warunki faktyczne, aby zakwalifikować krewnego jako członka rodziny w rozumieniu definicji zawartej w art. 2 lit. j) dyrektywy 2011/95. Rząd węgierski uważa, że ustalenia Trybunału zawarte w wyroku z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodziny – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577) nie mają zastosowania mutatis mutandis do niniejszej sprawy, w szczególności ze względu na wymóg ustanowiony w art. 46 ust. 3 dyrektywy 2013/32 – co potwierdził Trybunał w wyroku z dnia 25 lipca 2018 r., Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584) – że zarówno kwestie faktyczne, jak i prawne wniosku o udzielenie azylu wymagają pełnego rozpatrzenia ex nunc. Według tego rządu przejście małoletniego w wiek dorosły po złożeniu wniosku stanowi okoliczność, której, biorąc pod uwagę wymóg badania ex nunc, sąd nie może zignorować przy wydawaniu orzeczenia. Rząd węgierski uważa, że ta sama zasada ma zastosowanie w procedurze administracyjnej. Potwierdza zatem, że data wydania decyzji w przedmiocie wniosku (złożonego przez SE) o udzielenie ochrony międzynarodowej opartego na sytuacji rodzinnej jest momentem, w którym należy dokonać oceny statusu „małoletniego".

[32] Zobacz także analogicznie, w odniesieniu do procedury administracyjnej, art. 10 ust. 3 lit. b) i art. 45 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2013/32. W krajowym kontekście sądowym zob. § 77 AsylG.

[33] Przepis ten wymaga ponadto, by „rodzina istniała już w kraju pochodzenia".

72. O ile obecność w danym państwie członkowskim i złożenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej przez danego „małoletniego” są warunkami koniecznymi, nie są one jednak same w sobie wystarczające do powstania prawa do świadczeń, o których mowa w art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95. Członkowie rodziny beneficjenta ochrony międzynarodowej, którzy nie kwalifikują się indywidualnie do takiej ochrony, muszą zgodnie z art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 faktycznie „*ubiega*[*ć*] *się* o świadczenia, o których mowa w art. 24–35 […]” [34]. Moim zdaniem to właśnie ten fakt ubiegania się prowadzi do zbadania uprawnienia do przedmiotowych świadczeń, a zatem jest miarodajną chwilą dla oceny posiadania statusu „małoletniego” przez beneficjenta ochrony międzynarodowej, o którym mowa w art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95.

73. W związku z tym uważam, że aby ojciec mógł korzystać z praw przewidzianych w art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 na tej podstawie, że jest „członkiem rodziny” „małoletniego” będącego beneficjentem ochrony międzynarodowej, dany ojciec musi rzeczywiście dochodzić tych praw lub ubiegać się o nie, gdy beneficjent ochrony międzynarodowej jest jeszcze małoletni. W sprawie takiej jak ta w postępowaniu głównym miarodajną chwilą dla oceny statusu „małoletniego” na podstawie art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 jest zatem co do zasady data złożenia wniosku o udzielenie azylu przez wnioskodawcę (SE) [pytanie pierwsze lit. b) – 2016 r.]. W świetle jasnego brzmienia art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 nie uważam zatem, by data złożenia wniosku o udzielenie azylu [35] przez beneficjenta ochrony międzynarodowej (syna SE) była sama w sobie istotna dla oceny statusu „małoletniego” na podstawie art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 [pytanie pierwsze lit. d) – 2012 r.].

74. Miarodajną chwilą dla dokonania oceny posiadania statusu „małoletniego” przez syna SE na podstawie art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 jest zatem data złożenia przez SE wniosku o udzielenie azylu [pytanie pierwsze lit. b) – 2016 r.], o ile syn SE złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej *przed* osiągnięciem pełnoletności i o ile *obaj* członkowie rodziny, o których mowa, są również obecni w tym samym państwie członkowskim przed osiągnięciem pełnoletności przez syna SE.

75. Ponieważ uważam, że chwila, w której SE złożył wniosek o udzielenie azylu jest decydująca, pytanie drugie postawione przez sąd odsyłający ma wobec tego również pewne znaczenie. Pytanie to dotyczy ustalenia, czy miarodajną chwilą jest data złożenia wniosku o udzielenie azylu, czy też data formalnego złożenia wniosku o udzielenie azylu [36].

76. Pytanie to wymaga dokonania wykładni art. 6 dyrektywy 2013/32. Moim zdaniem odpowiedź na pytanie postawione przez sąd odsyłający można znaleźć w pkt 92–94 wyroku z dnia 25 czerwca 2020 r., Ministerio Fiscal (Organ, który może otrzymać wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej) (C-36/20 PPU, EU:C:2020:495), w którym stwierdzono zasadniczo, że zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 2013/32 obywatel państwa trzeciego nabywa status wnioskodawcy ubiegającego się o ochronę międzynarodową w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy 2013/32

[34] Podkreślenie moje.

[35] Syn SE złożył swój wniosek o udzielenie azylu w 2012 r.

[36] W pkt 3 odesłania prejudycjalnego sąd odsyłający wskazał, że SE zwrócił się o udzielenie azylu w lutym 2016 r., a formalny wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożył w dniu 21 kwietnia 2016 r. Sąd ten zauważył również w pkt 20 i 21 swojego odesłania, że zwrócenie się o azyl na podstawie § 13 ust. 1 AsylG nie wymaga szczególnej formy, podczas gdy wniosek o udzielenie azylu na podstawie § 14 ust. 1 zdanie pierwsze AsylG należy co do zasady formalnie złożyć we właściwej jednostce zewnętrznej federalnego urzędu. Zdaniem sądu odsyłającego okoliczność, że art. 6 dyrektywy 2013/32 upoważnia państwa członkowskie do wymagania formalnego złożenia wniosku i zobowiązuje je jedynie do tego, aby umożliwiły to jak najszybciej, nie określając w tym względzie żadnych konkretnych terminów, może przemawiać za oceną statusu „małoletniego” w chwili formalnego złożenia wniosku. Wprawdzie nie przewidziano tu żadnych minimalnych, orientacyjnych ani maksymalnych terminów, jednak formalne złożenie wniosku musi być możliwe niezwłocznie, to znaczy bez nieuzasadnionej zwłoki. Sąd odsyłający zauważył jednak, że nie zostało ustalone ponad wszelką wątpliwość, czy przyjęcie chwili formalnego złożenia wniosku jest zgodne z zasadami równego traktowania, pewności prawa i effet utile.

z chwilą „wystąpienia" przez niego z takim wnioskiem. Czynność „wystąpienia" z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej *nie* wymaga żadnych formalności administracyjnych, gdyż formalności tych należy dochować dopiero w momencie „składania" wniosku. Tym samym uzyskanie statusu wnioskodawcy ubiegającego się o ochronę międzynarodową nie może być uzależnione ani od rejestracji, ani od złożenia wniosku, a okoliczność, iż obywatel państwa trzeciego wyraził wolę ubiegania się o ochronę międzynarodową przed „innymi organami" w rozumieniu art. 6 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2013/32, wystarcza do uznania go za wnioskodawcę ubiegającego się o ochronę międzynarodową. Złożenie takiego wniosku jest zatem wystarczające do rozpoczęcia biegu terminu sześciu dni roboczych, w którym zainteresowane państwo członkowskie musi dokonać rejestracji wniosku.

77. Wydaje się zatem, z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający, że miarodajną chwilą w odniesieniu do wniosku SE o udzielenie azylu był luty 2016 r., a nie data złożenia przez niego formalnego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w dniu 21 kwietnia 2016 r. Ponieważ wniosek SE o udzielenie azylu został zatem złożony w czasie, gdy jego syn był jeszcze małoletni, w konsekwencji SE był członkiem rodziny dla celów art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95.

78. Odpowiadając na pytania pierwsze i drugie sądu odsyłającego, uważam zatem, że w okolicznościach sprawy takiej jak w postępowaniu głównym miarodajną chwilą, w której należy dokonać oceny posiadania statusu „małoletniego" przez beneficjenta ochrony międzynarodowej na podstawie art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95, jest dzień, w którym jego ojciec wystąpił z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej na podstawie art. 6 ust. 1 dyrektywy 2013/32, pod warunkiem że beneficjent ochrony międzynarodowej wystąpił o tę ochronę przed osiągnięciem pełnoletności, a obaj zainteresowani członkowie rodziny przebywają w tym samym państwie członkowskim przed osiągnięciem pełnoletności przez beneficjenta ochrony międzynarodowej.

B. W przedmiocie pytania trzeciego

79. Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 w związku z art. 23 ust. 1 tej dyrektywy wymaga, by między zainteresowanymi „członkami rodziny" doszło do podjęcia na nowo życia rodzinnego w rozumieniu art. 7 karty, czy też sama obecność beneficjenta ochrony i członka jego rodziny w tym samym czasie w danym państwie członkowskim wystarcza do uznania ich za członków rodziny [37].

[37] Rząd niemiecki uważa, że definicji zawartej w art. 2 lit. j) dyrektywy 2011/95 nie można rozpatrywać w oderwaniu od art. 23 ust. 2 tej dyrektywy, który ma na celu utrzymanie jedności rodziny. Konieczne jest zatem, aby między beneficjentem ochrony a osobą ubiegającą się o azyl w przyjmującym państwie członkowskim doszło do podjęcia na nowo życia rodzinnego, o którym mowa w art. 7 karty. Ponadto wjazd na terytorium musi być dokonany w celu (ponownego) wykonywania władzy rodzicielskiej. Rząd węgierski uważa, że art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 wymaga, aby dla uzyskania statusu członka rodziny nie wystarczyło, by członkowie rodziny byli obecni w tym samym czasie na terytorium państwa członkowskiego, lecz konieczne jest również, aby rzeczywiście istniały między nimi związki rodzinne, czyli żeby życie rodzinne między rodzicem a małoletnim dzieckiem zostało faktycznie podjęte na nowo w danym państwie członkowskim.

80. Artykuł 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 uzależnia uznanie ojca beneficjenta ochrony międzynarodowej [38] za „członka rodziny" wyłącznie od spełnienia trzech warunków, mianowicie od tego, czy rodzina istniała już w kraju pochodzenia [39], czy członkowie rodziny beneficjenta ochrony przebywają w tym samym państwie członkowskim w związku z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz czy beneficjent ochrony międzynarodowej jest małoletnim niepozostającym w związku małżeńskim.

81. Przepis ten, a w szczególności wymóg przebywania w tym samym państwie członkowskim, nie przewiduje podjęcia na nowo życia rodzinnego w rozumieniu art. 7 karty między zainteresowanymi członkami rodziny. Artykuł 7 karty wymaga, aby życie rodzinne było szanowane. Nie nakłada on jednak na członków rodziny żadnych szczególnych wymogów w odniesieniu do intensywności ich związków rodzinnych.

82. Artykuł 23 ust. 1 dyrektywy 2011/95 stanowi, że państwa członkowskie zapewniają możliwość utrzymania jedności rodziny. W tym względzie art. 23 ust. 2 tej dyrektywy nakłada na państwa członkowskie ściśle określone obowiązki pozytywne, którym odpowiadają jasno określone indywidualne prawa podmiotowe. Przepis ten zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby „członkowie rodziny", w rozumieniu art. 2 lit. j) dyrektywy 2011/95, byli uprawnieni do ubiegania się o świadczenia, o których mowa w art. 24–35 tej dyrektywy. Świadczenia te muszą być, co do zasady, przyznawane członkom rodziny [40]. Państwom członkowskim nie pozostawia się w tym względzie żadnego marginesu uznania [41].

83. Jak słusznie wskazała Komisja w swych uwagach, podjęcie na nowo związków rodzinnych może w rzeczywistości nie zależeć wyłącznie od woli danych członków rodziny, lecz raczej od warunków, na które nie mają oni wpływu, takich jak miejsce zamieszkania. Co ważniejsze, jako że dyrektywa 2011/95 nie narzuca żadnych kryteriów w tym względzie, nie jest jasne, w jaki sposób podjęcie na nowo związków rodzinnych mogłoby być monitorowane i oceniane przez właściwe organy krajowe w sposób sprawiedliwy, obiektywny i proporcjonalny.

84. Jeżeli jednak małoletni niepozostający w związku małżeńskim po osiągnięciu pełnoletności wyraźnie oświadczy na piśmie, że nie chce utrzymywać jedności rodziny, wówczas cel art. 23 dyrektywy 2011/95 nie może zostać osiągnięty, a właściwe organy krajowe nie są zobowiązane do przyznania członkom rodziny odpowiednich świadczeń na podstawie art. 24–35 tej dyrektywy.

[38] Przepis ten odnosi się do „ojca, matki lub innego dorosłego *odpowiedzialnego* za beneficjenta ochrony międzynarodowej" (podkreślenie moje). O ile zakłada się istnienie związków rodzinnych między rodzicem a niepozostającym w związku małżeńskim małoletnim dzieckiem pod warunkiem spełnienia wszystkich warunków określonych w art. 2 lit. j) dyrektywy 2011/95, o tyle więź „rodzicielska" z inną osobą dorosłą musi moim zdaniem zostać również udowodniona z mocy prawa lub na gruncie praktyki danego państwa członkowskiego.

[39] Moim zdaniem członkowie rodziny mogą być zobowiązani do przedłożenia dokumentów dowodowych potwierdzających, że rodzina istniała już w kraju pochodzenia. Zobacz przez analogię art. 5 ust. 2 dyrektywy 2003/86, który wymaga, aby do wniosku o wjazd i pobyt składanego do właściwych organów państwa członkowskiego dołączone były dokumenty dowodowe dotyczące związków rodzinnych.

[40] Chyba że w niektórych przypadkach wymagają tego ważne względy bezpieczeństwa narodowego lub porządku publicznego. Zobacz na przykład art. 24 i 25 dyrektywy 2011/95.

[41] Z zastrzeżeniem szczególnych wyjątków od tych obowiązków przewidzianych w art. 23 ust. 3 i 4 dyrektywy 2011/95. Tym samym członek rodziny nie może skorzystać z art. 23 ust. 1 i 2 dyrektywy 2011/95, jeżeli jest lub byłby wykluczony z możliwości otrzymania ochrony międzynarodowej zgodnie z rozdziałami III i V tej dyrektywy. Zobacz art. 23 ust. 3 dyrektywy 2011/95. Ponadto państwa członkowskie mogą odmówić przyznania danych świadczeń lub je ograniczyć lub cofnąć ze względu na bezpieczeństwo narodowe lub porządek publiczny. Zobacz art. 23 ust. 4 dyrektywy 2011/95. W aktach sprawy przed Trybunałem nie ma żadnych przesłanek wskazujących na to, że wyjątki te mają jakiekolwiek znaczenie w niniejszej sprawie.

85. Chociaż syn SE ukończył 18 lat i osiągnął pełnoletność w dniu 20 kwietnia 2016 r., w aktach sprawy przed Trybunałem, z zweryfikowania tego przez sąd odsyłający, nic nie wskazuje na to, że na jakimkolwiek etapie sprzeciwiał się on utrzymaniu jedności rodziny lub ponownemu połączeniu z ojcem.

C. W przedmiocie pytania czwartego

86. Poprzez swoje pytanie czwarte sąd odsyłający zmierza do wyjaśnienia, czy status osoby ubiegającej się o azyl jako członka rodziny (SE) w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 wygasa, gdy beneficjent ochrony (syn SE) osiągnie pełnoletność lub zawrze związek małżeński. Sąd odsyłający zmierza również do ustalenia, czy w przypadku gdy status ojca beneficjenta ochrony jako członka rodziny w rozumieniu art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 co do zasady nadal istnieje po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności – poza sytuacją, w której pobyt ojca w przyjmującym państwie członkowskim lub prawo dziecka do ochrony wygasa – status ten ustaje w określonym momencie lub z chwilą wystąpienia określonego zdarzenia [42].

87. Uważam, że zgodnie z art. 2 lit. j) tiret trzecie i art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 prawa członków rodziny *nie* trwają bezterminowo.

88. Moim zdaniem prawo członków rodziny, zgodnie z art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95, do ubiegania się o świadczenia, o których mowa w art. 24–35 tej dyrektywy, po osiągnięciu pełnoletności przez beneficjenta ochrony uzupełniającej utrzymuje się w okresie ważności zezwolenia na pobyt udzielonego im zgodnie z art. 24 ust. 2 tej dyrektywy.

89. W tym względzie art. 24 ust. 2 dyrektywy 2011/95 stanowi, że „państwa członkowskie wydają beneficjentom pomocy uzupełniającej i *członkom ich rodziny* zezwolenie na pobyt, które musi być ważne przez *co najmniej rok* i w odniesieniu do którego istnieje możliwość przedłużenia na co najmniej dwa lata, o ile nie sprzeciwiają się temu ważne względy bezpieczeństwa narodowego lub porządku publicznego” [43].

VII. Wnioski

90. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby na pytania zadane przez Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny, Niemcy) Trybunał odpowiedział w następujący sposób:

W okolicznościach sprawy takiej jak w postępowaniu głównym miarodajną chwilą, w której należy dokonać oceny posiadania statusu „małoletniego” przez beneficjenta ochrony międzynarodowej na podstawie art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu

[42] Rządy niemiecki i węgierski uważają, że zgodnie z art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 status członka rodziny wymaga, aby osoba referencyjna była małoletnia i nie pozostawała w związku małżeńskim. Wynika z tego, że status członka rodziny ustaje, gdy osoba referencyjna osiąga pełnoletność lub zawiera związek małżeński. Komisja uważa, że zgodnie z art. 2 lit. j) tiret trzecie i art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 prawa członków rodziny utrzymują się po osiągnięciu pełnoletności przez beneficjenta ochrony, w okresie ważności zezwolenia na pobyt udzielonego im zgodnie z art. 24 ust. 2 tej dyrektywy.

[43] Podkreślenie moje.

udzielanej ochrony, jest dzień, w którym jego ojciec wystąpił z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej na podstawie art. 6 ust. 1 dyrektywy 2013/32/EU Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej, pod warunkiem że beneficjent ochrony międzynarodowej wystąpił o tę ochronę przed osiągnięciem pełnoletności, a obaj zainteresowani członkowie rodziny przebywają w tym samym państwie członkowskim przed osiągnięciem pełnoletności przez beneficjenta ochrony międzynarodowej.

Zgodnie z art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 przyjęcie pojęcia „członków rodziny" w odniesieniu do ojca beneficjenta ochrony międzynarodowej zależy wyłącznie od spełnienia trzech warunków, a mianowicie od tego, czy rodzina istniała już w kraju pochodzenia, czy członkowie rodziny beneficjenta ochrony międzynarodowej przebywają w tym samym państwie członkowskim w związku z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz czy beneficjent ochrony międzynarodowej jest małoletnim niepozostającym w związku małżeńskim. Artykuł 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95 nie wymaga, by zainteresowani członkowie rodziny podjęli na nowo życie rodzinne w rozumieniu art. 7 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Jeżeli małoletni niepozostający w związku małżeńskim, zgodnie z art. 2 lit. j) tiret trzecie dyrektywy 2011/95, po osiągnięciu pełnoletności wyraźnie oświadczy na piśmie, że nie chce utrzymywać jedności rodziny, wówczas cel art. 23 dyrektywy 2011/95 nie może zostać osiągnięty, a właściwe organy krajowe nie są zobowiązane do przyznania członkom rodziny odpowiednich świadczeń na podstawie art. 24–35 tej dyrektywy.

Prawa członków rodziny zgodnie z art. 2 lit. j) tiret trzecie i art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95 nie trwają bezterminowo. Prawo członków rodziny, zgodnie z art. 2 lit. j) tiret trzecie i art. 23 ust. 2 dyrektywy 2011/95, do ubiegania się o świadczenia, o których mowa w art. 24–35 tej dyrektywy, utrzymuje się po osiągnięciu pełnoletności przez beneficjenta ochrony uzupełniającej, w okresie ważności zezwolenia na pobyt udzielonego im zgodnie z art. 24 ust. 2 tej dyrektywy.